
NA KAJ MORAMO BITI POZORNI PRI MERJASCIH?

Prašičerejci v Sloveniji imajo na voljo različne pasme in hibride merjascev. Izbor merjasca je odvisen od proizvodne usmeritve reje. Merjasci imajo večji vpliv na lastnosti potomcev od plemenskih svinj, ker dajo večje število potomcev, zato merjasci v rejah prašičev genetsko predstavljajo polovico črede. Večina prašičerejskih kmetij ima v čredi vsaj enega merjasca. Nekateri jih uporabljajo le za stimulacijo estrusa, večina pa merjasce samostojno ali v kombinaciji z osemenjevanjem uporablja za oplojevanje svinj in mladic. Spolno dozorevanje merjascev je postopni proces. Sposobnost oploditve nastopi šele v puberteti, to je v starosti 5 do 6 mesecev, Ejakulat je v tem obdobju še količinsko majhen z visokim deležem morfološko abnormalnih spermijev. Šele v starosti 7 do 8 mesecev so merjasci spolno in telesno sposobni za oploditev, količina semena, koncentracija spermijev in delež morfološko abnormalnih spermijev pa se izenačijo z normalnimi vrednostmi, značilnimi za pasmo.

V Sloveniji merjasce vzrejamo v skupinah. Merjasci, ki so bili vzrejeni v skupini, so prej sposobni oploditve v primerjavi z individualno vzrejenimi merjasci. Odrasli merjasci so lahko vhlevljeni posamično ali pa skupinsko. V primeru, da so bili merjasci v skupini tekom vzreje, so lahko v skupini tudi tekom izkoriščanja. Z etološkega in tehnološkega stališča je najustreznejša individualna vhlevitev odraslih merjascev. Po možnosti jim omogočimo izpust, ki pa mora imeti urejeno nadstrešnico. V času visokih temperatur v poletnem času se priporoča tuširanje merjascev in dodatek vitamina C. Optimalna temperatura za plemenske merjasce je okrog 18 °C. Minimalna površina boksa je 6 m², v primeru, da v istem boksu tudi pripuščamo živali pa 10 m². Pregrade boksov morajo biti visoke vsaj 120 cm. Tla naj so po možnosti polna ali vsaj delno rešetkasta, suha in iz nedrsečega materiala. Idealen bi bil nastilj v boksu. Boljši rezultat osemenitve dosežemo, če imamo poseben boks za pripuščanje živali.

Plodnost merjascev je najmanjša v prvem letu izkoriščanja, nato se le-ta povečuje do četrtega leta, v četrtem letu pa že zasledimo trend upadanja oploditvene sposobnosti merjascev. Zaradi tega je pomembno, da se rejci pravočasno oskrbijo z merjasci. Merjasce moramo izkoriščati postopno in enakomerno. Mlade merjasce koristimo redkeje in postopno povečujemo intenzivnost izkoriščanja.

Predolga obdobja neizkoriščanja merjascev negativno vpliva na velikost gnezda in delež pregonitev pri plemenskih svinjah in mladica. Tudi prekomerno izkoriščanje merjascev vodi do slabše kakovosti semena. Število merjascev v osnovni plemenski čredi zavisi od načina osemenjevanja (naravno ali umetno).

Najzanesljivejši način odkrivanja estrusa je z merjascem, na ta način odkrijemo 90 do 100 % svinj v estrusu.

Poleg optimalnega časa osemenitve na uspešnost obrejitve vplivamo tudi s številom osemenitev znotraj estrusa. Največkrat ne vemo točnega časa začetka gonjenja in je nemogoče predvideti čas ovulacije, zato se običajno v praksi poslužujemo dvakratne osemenitve, prve 8 do 12 ur in druge 24 do 28 ur po začetka estrusa. Z dvakratno osemenitvijo/pripustom dosežemo boljšo koncepcijo (5 do 10 %) in večja gnezda (0,5 živorojenega pujska na gnezdo) v primerjavi z enkratno osemenitvijo oziroma pripustom.

Merjasci so zelo občutljivi za pomanjkanje življenjsko pomembnih hranilnih snovi. Na napake v prehrani se hitro odzovejo z manjšo količino in slabšo kakovostjo semena.

Merjasci morajo biti v plemenski kondiciji. Kondicijo merjascev reguliramo s prehrano, to je s kvaliteto in količino dnevnega obroka. Mladi merjasci se po potrebah po hranilnih snoveh razlikujejo od prašičev pitancev. Imajo za 10 do 20 % manjše potrebe po energiji in za 10 do 20 % večje potrebe po beljakovinah. Dnevna količina ponujene krme za merjasca zavisi od telesne mase, intenzivnosti izkoriščanja in temperature v hlevu. Mladi in odrasli merjasci se po potrebah po hranilnih snoveh ne razlikujejo bistveno, saj imajo mladi merjasci poleg višjih dnevnih prirastov manjše potrebe po vzdrževalni krmi zaradi manjše telesne mase. Telesna masa merjascev ne bi smela preseči 250 kg. Tako kot preobilna prehrana škodi plodnosti merjascev, tudi preskromna negativno vpliva na libido in kakovost sperme.

Ob koncu rejcem svetujem, da posegajo le po kvalitetnih plemenskih merjascih in da pravočasno poskrbijo za zamenjavo starih. V Sloveniji so merjasci ob zaključku testiranja stari 6-7 mesecev. Pri tej starosti je optimalna obremenitev merjascev 1-2 dvojna skoka mesečno in šele po 12 mesecu starosti lahko postopno preidemo na 6-9 dvojnih skokov mesečno.

KGZS Zavod M. Sobota
Mag. Sašo Sever